

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. แนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจ
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจไปเลือกตั้ง
5. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง
6. บริบททั่วไปเทศบาลตำบลอัคระคำ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

1. ความหมายของการเลือกตั้ง

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

การเลือกตั้งในทัศนะของบุคคลทั่วไป (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2538 : 14)

หมายถึงการที่ประชาชนได้ออกเสียงลงคะแนนเพื่อเลือกบุคคล หรือกลุ่มบุคคลใดเข้าไปทำหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดแทนตน อาจจะเป็นผู้บริหารประเทศ การเลือกตั้งอาจตีความหมายและจำแนกออกได้หลายประเภทตามลักษณะของตำแหน่งที่กำหนดให้มีการเลือกตั้ง

สุภูมิ นवलสกุล (2539 : 251-259) ได้ให้ขอบเขตความหมายเรื่องการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครองหรือรัฐบาล โดยสันติวิธี และมีคุณประโยชน์สองประการ คือ ประการแรกสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจรัฐบาลหรือผู้ปกครองที่มาจาก การเลือกตั้งสามารถกระทำการต่าง ๆ ในนามประชาชนได้อย่างเต็มที่เพราะได้รับอำนาจ โดยความนิยมจากประชาชน และประการต่อมาเป็นกลไกแห่งการสืบทอดอำนาจโดยสันติวิธี

วีระา ไชยสาร (2544 : 8-36) ให้ความหมายและรายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกตั้งว่าเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง

(Political) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมืองหรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์และนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

พชร ถนอมทรัพย์ (2545 : 6) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยออกเสียงลงคะแนนตามความรู้สึกลงใจของตนในการคัดเลือกรับเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนจากบุคคลหลาย ๆ คน หรือเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง บัญชีหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลายบัญชี เพื่อให้ไปทำการอันใดอันหนึ่งแทนตน โดยอิสระเสรีและสุจริต

จรรยา สีหไกร (2547 : 32) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่าเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการที่ประชาชนเลือกตั้งตัวแทนของตนจากบุคคลที่มีอุดมการณ์ นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตนเองด้วยความคาดหวังว่าตัวแทนที่ตนเลือกเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำนโยบายอุดมการณ์ไปบริหารในท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

สรุปความหมายของการเลือกตั้ง เป็นกระบวนการเลือกบุคคลของประชาชนแล้วแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนตน เพื่อทำหน้าที่เข้าไปใช้อำนาจซึ่งเป็นของประชาชนเองในการบริหารงานสาธารณะเพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยรวม

2. ความสำคัญของการเลือกตั้ง

ประหยัด หงส์ทองคำ (2539 : 47) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเลือกตั้งซึ่งสรุปดังนี้

1. การเลือกตั้งเป็นขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองการปกครอง เพราะกระบวนการทางการเมืองเป็นวิธีการใช้อำนาจทางการเมือง ซึ่งเป็นกิจกรรม

ที่เริ่มขึ้นจากการขัดแย้ง ไม่ตกลงและยินยอมได้ในที่สุด เป็นที่ยอมรับกันว่าในระบบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุด ในการปกครองของรัฐเป็นของประชาชนหรือมีมาจากประชาชน องค์การทางการเมืองจึงประกอบไปด้วยบุคคลจำนวนหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาและถือว่าได้รับการมอบหมายหรือไว้วางใจให้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งปวงชน

2. การเลือกตั้งจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมของประเทศ มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในความสามารถของตนเอง และเพื่อนมนุษย์ว่าสามารถตัดสินใจเลือกรัฐบาล เลือกรูปแบบการปกครอง วิธีดำเนินการปกครอง ระบบเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ของตนเองได้ การเลือกตั้งจะนำไปสู่ความพยายามของประชาชนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำของรัฐบาล ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้มีบูรณาการภายในระบบการเมืองของชาติ และระดมประชาชนเข้าร่วมในระบบการเมืองระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น

3. การแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และการยอมรับหรือไม่ยอมรับความชอบธรรมในสิทธิและอำนาจของผู้ปกครอง ประชาชนอาจแสดงออกได้หลายวิธีในระบบการเมืองการปกครองในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นระบบเสรีประชาธิปไตยหรือระบบความชอบธรรมในอำนาจปกครองให้แก่ตน อย่างไรก็ตามการปกครองโดยวิธีเลือกตั้งนี้อาจจะไม่ใช่ประชาธิปไตยได้หากกฎหมายเลือกตั้งของรัฐนั้น ๆ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นทางจำกัดสิทธิผู้ออกเสียงเลือกตั้งและผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งจนเกินไป

4. สิทธิเลือกตั้งของประชาชนจะเป็นการแสดงออกซึ่งสิทธิที่จะคัดค้าน หมายถึง นักการเมืองที่ประชาชนเลือกตั้งเข้าปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองแทนประชาชน ไม่ว่าจะเป็นในฐานะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐมนตรีก็ตามถ้าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ มุ่งแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง จากความสำนึกที่จะพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมอย่างแท้จริง ประชาชนย่อมมีสิทธิโดยสมบูรณ์ที่จะใช้สิทธิเลือกผู้สมัครรายอื่นที่น่าเชื่อว่าจะเป็นนักการเมืองที่ประชาชนให้ความเชื่อถือแทนนักการเมืองหน้าเก่าที่ขาดความรับผิดชอบต่อประชาชน แต่ผลดังกล่าวจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมีความรับผิดชอบไม่เห็นแก่อำภิสสินจ้าง นำเอาผลงานและอดีตต่าง ๆ ของนักการเมืองผู้อาสาสมัครมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน เป็นการแสดงออกซึ่งสิทธิที่จะคัดค้าน ซึ่งเป็นหลักการอันเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการเมืองระบอบประชาธิปไตย

วิธีการเมืองการเลือกตั้งจึงมีความสำคัญสรุปได้ดังนี้ (วสันต์ ทองสุข. 2540 : 18-

19)

1. เป็นวิธีการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนเลือกตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในสภา และเป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ

2. เป็นวิธีการที่ใช้เปลี่ยนอำนาจทางการเมืองการปกครองที่เป็นไปอย่างสันติวิธี ลดความขัดแย้งจากการต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจในการปกครองอย่างในอดีตที่ผ่านมา

3. ป้องกันไม่ให้เกิดรัฐประหาร เมื่อรัฐบาลไม่สามารถบริหารประเทศหรือแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ให้คลี่คลายไปได้ ก็คืนอำนาจสู่ประชาชนด้วยการยุบสภาเพื่อทำการจัดการเลือกตั้งใหม่ ให้ประชาชนได้ตัดสินใจว่าสมควรจะให้เลือกใครเป็นผู้บริหารประเทศต่อไป

4. เป็นการหมุนเวียนอำนาจเพื่อเปิด โอกาสให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่นได้ เข้ามาใช้อำนาจในการบริหารประเทศ ทำให้ประชาชนสามารถมีโอกาสดูแลตัวผู้แทนได้เมื่อ ไม่พอใจในการบริหารของรัฐบาลชุดเดิม

5. เป็นการส่งเสริมความถูกต้องและความชอบธรรมในการใช้อำนาจทาง การเมืองให้เกิดแก่บุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารงานของรัฐ

6. ทำให้เกิดการระดมมวลชนเข้าสู่ระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และทำให้ประชาชนเห็นความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี

วิชา ไชยสาร (2544 : 11) ระบุว่า การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบายตรงกันกับความต้องการของตนเอง ให้ไปใช้อำนาจ อธิปไตยแทนตนเองด้วยความชอบธรรมเพื่อลดภาระความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง หรือ การสืบ ต่ออำนาจและเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่จะดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอ ว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนเพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของคน โดยการใช้เลือกหรือไม่เลือกตนกลับเข้ามาทำหน้าที่ผู้แทนอีก ดังนั้น การเลือกตั้งจึงมีผลต่อการ พัฒนาทางการเมืองโดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมี ส่วนร่วมในการเลือกผู้แทน เลือกรัฐบาล เลือกระบบเศรษฐกิจ เลือกนโยบายสาธารณะ ซึ่งปัจจัย ต่าง ๆ เหล่านี้จะเอื้อต่อการชำระไว้และบูรณาการทางการเมืองที่พึงปรารถนาและส่งเสริมให้ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาก

สรุปความสำคัญของการเลือกตั้ง คือ เป็นแนวทางการสร้างและพัฒนาประชาธิปไตย ให้มั่นคง โดยมีการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมหลักที่ต้องพัฒนาทั้งกระบวนการ เพื่อความเป็น ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

3. หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจะมีคุณค่าสมควรแก่การยกย่องได้ว่าดำเนินไปตามครรลองของระบอบ ประชาธิปไตย และถือว่าเป็นฐานที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐและผู้ปกครองจะต้อง

ดำเนินไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับกันตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Declaration of Human Right) ซึ่งปฏิญญานี้ให้หลักการสำคัญไว้ว่า

1. ทุกคนมีสิทธิและมีส่วนในรัฐบาลของประเทศของตน ซึ่งอาจจะเป็น โดยตรง หรือโดยผ่านทางผู้แทนที่มีการเลือกตั้งโดยอิสระ
2. ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงบริการสาธารณะในประเทศของตนอย่างเสมอภาค
3. เจตจำนงของประชาชนต้องเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาล โดยแสดงออกทางการเลือกตั้งตามกำหนดเวลาอย่างแท้จริง ซึ่งอาศัยการออกเสียง โดยทั่วไปอย่างเสมอภาคและการลงคะแนนลับ หรือวิธีการลงคะแนน โดยอิสระ

การเลือกตั้งที่เป็นกลางและมีคุณภาพสูงจะต้องเป็นการเลือกตั้งอย่างลับ มีความเป็นอิสระเป็นวาระอย่างเสมอภาค เป็นการทั่วไปและเป็นการเลือกที่แท้จริง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (วิสุทธิ โปธิ์แท่น. 2524 : 63-17)

1. หลักการลงคะแนนลับ หมายถึง การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นเอกสิทธิของผู้เลือกตั้งโดยเด็ดขาด เอกสิทธินี้จะได้รับการป้องกัน พิทักษ์ โดยการออกเสียงลับผู้ออกเสียงไม่จำเป็นต้องบอกผู้อื่นว่าตนเลือกใคร เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ ปราศจากการข่มขู่บีบบังคับจากอิทธิพลใด ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้เลือกตั้ง

2. หลักความเป็นอิสระ หมายถึง การแสดงเจตนารมณ์ในการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปอย่างอิสระปราศจากการบีบบังคับ หลักการหรือเงื่อนไขนี้มาจากรากฐานความเชื่อว่าสิทธิในการมีส่วนร่วมใช้อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของทุกคน การได้มาซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นผลของการต่อสู้และวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์การเมืองอันยาวนาน ประชาชนเป็นผู้ทรงสิทธิ์ย่อมขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของประชาชนเองว่าตนต้องการจะใช้สิทธิของตนมากน้อยเพียงใดองค์การของรัฐจึงไม่ควรแทรกแซงหรือสั่งการให้ประชาชนต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

3. หลักการกำหนดวาระ หมายถึง การจัดให้มีการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครองว่า ได้ปฏิบัติไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่ ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการพิจารณา ความชอบธรรมในการใช้อำนาจของผู้ปกครองและเป็นเงื่อนไขให้ประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้โดยสันติวิธี ถ้าผู้ปกครองที่ใช้อำนาจโดยชอบธรรมในระหว่างที่มีอำนาจอยู่ เมื่อครบวาระแล้วก็มีโอกาสที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและได้รับการเลือกตั้งเข้ามาใหม่

4. หลักความเสมอภาค หมายถึง การมีสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนมีความสำคัญและได้รับการยอมรับ โดยเท่าเทียมกัน ไม่ว่าผู้ออกเสียงเลือกตั้งนั้นจะมีสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจ และการเมืองอย่างไร มีคะแนนเสียงเพียงหนึ่งคะแนน โดยที่คะแนนเสียงทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

5. หลักการให้สิทธิเลือกตั้งเป็นการทั่วไป หมายถึง การให้สิทธิเลือกตั้งแก่ประชาชนโดยทั่วไป โดยไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิบุคคลใดเป็นพิเศษ เนื่องจากเพศ สติปัญญา สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม เงื่อนไขเหล่านี้มาจากเหตุผลที่ว่าเมื่อมีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาชนย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิในการเลือกตั้งตัวแทนเพื่อทำหน้าที่แทนตนตราบไคที่ประชาชนผู้นั้นไม่ขาดคุณสมบัติในการเลือกตั้ง

6. หลักการเลือกตั้งที่แท้จริง หมายถึง การเลือกตั้งที่เป็นไปตามตัวบทและเจตนารมณ์ทางกฎหมาย มีความบริสุทธิ์ปราศจากการครอบงำทางการเมือง ปราศจากอิทธิพลทางการเมือง เศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคม นอกจากนี้การต่อสู้แข่งขันระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองจะต้องเป็นไปอย่างอิสระเสรี ภายในขอบเขตและเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีพื้นฐานอยู่บนความยุติธรรมและความเสมอภาค

หลัก 6 ประการดังกล่าวดูเป็นเรื่องง่าย ๆ แต่ที่จริงแล้วมีนัยเชิงปฏิบัติที่จะนำไปสู่การปิดบัง ช้อนเร้น หรือเบี่ยงเบนเจตนารมณ์ ซึ่งทำให้เกิดการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมขึ้นได้โดยง่าย

4. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

4.1 มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทย โดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

4.2 มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง

4.3 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วันนับถึงวันเลือกตั้ง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

กรมการปกครอง (2539 : 1-12) ในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระบบการเมืองต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็ระบบการเมืองประเภทใด ๆ ก็ตาม เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับการปกครอง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับกระบวนการปกครอง นับได้ว่าเป็นหัวใจของกิจกรรมทางการเมืองทุกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนนั้น ได้มีการศึกษาวิจัยโดยนักวิชาการทั้งของต่างประเทศและของไทยที่สำคัญ ได้แก่

เมอร์เรียม และกอสเมล (Merriam and Gosmell. 1924 : 132-135) มุ่งศึกษาถึงอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล (ที่บ่งชี้โดยระดับการศึกษาอาชีพ รายได้ และเพศ)

ที่มีต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำจะมีความรู้ที่ถูกต้องและพฤติกรรมในการทางเมืองคล้ายคลึงกัน

สัมฤทธิ์ ราชสมณะ (2530 ช 36-71) ได้แบ่งกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
2. การสร้างหลักเกณฑ์และการให้นำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. การประเมินและการจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

4. การตัดสินใจสุดท้าย ที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

กรมการปกครอง (2539 : 11) ระบุว่าแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ความหมายของพฤติกรรมที่เข้าใจง่าย ๆ อาจหมายถึง การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือองค์กรทางการเมือง การมีความสัมพันธ์ติดต่อนักการเมือง ความสนใจติดตามข่าวสารต่าง ๆ ในทางการเมือง เป็นต้น

จิตรา พรหมชุติมา (2541 : 95) ระบุว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งและพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน พิจารณาได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านอุดมการณ์ เกิดจากความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความต้องการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัคร เช่น ความรู้ ความสามารถ ความซื่อสัตย์สุจริต การรู้จักผู้สมัครเป็นการส่วนตัว หรือจากห้วคะแนน ตลอดจนพฤติกรรมการซื้อสิทธิ์ขายเสียงของผู้สมัครหรือการให้อามิสสินจ้างแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมือง

4. ปัจจัยด้านกลุ่มอิทธิพล ซึ่งเป็นห้วคะแนนในท้องถิ่น โดยเฉพาะ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น

5. ปัจจัยด้านการสื่อสาร ที่เข้ามามีบทบาทต่อการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากอิทธิพลของสื่อด้วย

6. ปัจจัยด้านสังคม เช่น รายได้ การศึกษา อาชีพ อายุ ฯลฯ มีผลต่อพฤติกรรมการเมืองของประชาชน

แนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจ

1. ความหมายของการตัดสินใจ

คำว่า การตัดสินใจ (Decision) นั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้
 วิชา โสสุวรรณจินดา (2535 : 185) ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ หมายถึงการเลือก
 ทางเลือกที่มีอยู่หลาย ๆ ทางเลือก โดยอาศัยทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเลือกเดียวที่สามารถตอบ
 สอนงเป้าหมายหรือความต้องการของผู้เลือกได้

สมทรัพย์ อภิชาติบุตร (2541 : 19) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการ
 เลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากหลาย ๆ ทาง ทางเลือก ก่อนที่จะนำทางเลือกนั้น ไปปฏิบัติ โดยใช้หลัก
 เหตุผลจากทางเลือกหรือข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่เพื่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

ค่านิยมกับการตัดสินใจ. คุณค่าหรือค่านิยม (Values) เป็นกระบวนการตัดสินใจที่เข้า
 มาเกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่าผู้ตัดสินใจตั้งใจให้มีหรือไม่มีก็ตาม ทั้งนี้เพราะการพิจารณาทางเลือกและ
 การตัดสินใจดังกล่าว

วิชา โสสุวรรณจินดา (2535 : 185) ระบุถึงเหตุผลที่ค่านิยมมีผลต่อการตัดสินใจ
 6 ประการ

1. ค่านิยมช่วยในการเลือก และลำดับความสำคัญทางเลือกเพื่อสนองความ
 ต้องการของผู้ตัดสินใจ

2. ค่านิยมมีความหลากหลายแตกต่างกันในระหว่างบุคคลอันมีผลให้ แต่ละคน
 ตัดสินใจเลือกทางเลือกแตกต่างกันไปด้วย

3. ค่านิยมเป็นมรดกจากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลาน โดยผ่านกระบวนการสะสม
 ทางสังคมหรือกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization)

4. ค่านิยมเปลี่ยนแปลงได้โดยเปลี่ยนแปลง ไปตามบุคคล ตามประสบการณ์ตาม
 เวลาและสถานที่

5. ค่านิยม จะกำหนดเงื่อนไขบทบาทและหน้าที่ซึ่งเป็นไปตามภารกิจและความ
 รับผิดชอบของแต่ละตำแหน่ง

6. ค่านิยมวัดมาตรฐานตนเอง กล่าวคือ ผู้คนมักจะใช้ค่านิยมของตนเป็นมาตรวัด
 และตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ

2. กระบวนการตัดสินใจ

วุฒิชัย จานงค์ (2525 : 9-10) ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือก และ
 ได้จัดขั้นตอนการตัดสินใจไว้ดังนี้

1. การแยกแยะตัวปัญหา (Problem Identification) ขั้นแรกของการตัดสินใจนั้น เป็นเรื่องของการสร้างความมั่นใจ และแน่ใจในการค้นหาเป็นเรื่องของการแยกแยะตัวปัญหา ออกมาอย่างแน่ชัดหรือตัวปัญหาอย่างแน่นอน นั่นคือ กระบวนการการตัดสินใจจะเริ่มต้นขั้นตอนแรก

2. การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น (Information Search) คือ การเสาะแสวงหาสิ่งที่เป็นสาเหตุหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหานั้น ซึ่งอาจจะไม่ใช่สาเหตุโดยตรงก็เป็นได้ ความสามารถที่จะหาข่าวสารข้อมูลที่ครอบคลุมมากที่สุดหรือข่าวสารที่สมบูรณ์ (Complete Information) นั้นอาจเป็นไปได้ แต่การเสาะหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหามากที่สุดเท่าที่จะมากได้ทั้งนี้การเสาะหาข่าวสารควรจะเป็นไปตามแนวคิดที่ว่าข่าวสารสรรหานั้น จำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องและจำเป็นกับตัวปัญหา ตลอดจนมีความเพียงพอในการแก้ปัญหา (Relevant)

3. การประเมินค่าข่าวสาร (Evaluation of Information) ในบรรดาข่าวสารที่แสวงหานั้นต้องยอมรับความจริงประการหนึ่งว่ามีได้หมายความว่าข่าวสารทุกชนิดที่หานั้นเกี่ยวข้องกับตัวปัญหาอย่างแท้จริงเสมอไป ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการประมาณค่าว่าข่าวสารนั้น ถูกต้องเหมาะสมเพียงพอกับเวลาและความสามารถที่จะนำไปวิเคราะห์ปัญหาได้หรือไม่ ซึ่งจะมีการเสาะหาข้อมูลเพิ่มเติม หลังจากประเมินข่าวสารแล้วไม่เพียงพอหรือไม่เกี่ยวข้องเท่าที่ควรก็จำเป็นต้องตัดข่าวสารบางอย่างออกไป ถ้าเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหาที่จะทำการแก้ปัญหา หรือตัดสินใจนั้น

4. การกำหนดทางเลือก (Listing of Alternative) เป็นขั้นตอนสำคัญของการตัดสินใจ คือ กำหนดทางเลือกที่สามารถครอบคลุมวิธีที่จะแก้ปัญหาได้มากที่สุด ถ้ามีข่าวสารสมบูรณ์สำหรับปัญหาแต่ละเรื่อง อาจกำหนดทางเลือกได้เหมาะสมและครอบคลุมอย่างแท้จริง ถ้าข่าวสารไม่สมบูรณ์ก็กำหนดทางเลือกที่มีลำดับความสำคัญของการแก้ปัญหา

5. การเลือกทางเลือก (Selection of Alternative) เมื่อกำหนดทางเลือกแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือการเลือกที่จะปฏิบัติการต่อไป (Selection of Course of Action) ขั้นนี้เองเป็นที่ยอมรับว่าเป็นการตัดสินใจที่แท้จริง การเลือกทางนั้นเกิดจากผลนั้นเกิดจากผลงานของการตัดสินใจ แต่ยังไม่สมบูรณ์

6. การปฏิบัติการตัดสินใจ (Implement of Decision) เป็นการปฏิบัติตามผลขั้น ขบวนการตัดสินใจ หรือทางเลือกการตัดสินใจนั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผลของการตัดสินใจนั้น การประเมินผลของการตัดสินใจนี้เป็นการตรวจดูว่า ผลของการตัดสินใจที่ปฏิบัติ ไปเหมาะสมกับการแก้ไขปัญหานั้นหรือไม่

ดังนั้น สรุปได้ว่าการตัดสินใจ หมายถึง ความคิดและการกระทำต่าง ๆ ที่นำไปสู่การตกลงใจที่จะเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากทางเลือกที่อยู่หลายทาง เช่น ความรู้ความสามารถของผู้สมัคร นโยบายและการหาเสียง ความผูกพันกับท้องถิ่น รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น หัวคะแนน ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร เป็นต้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการตัดสินใจในการไปเลือกตั้ง

ประกอบด้วยทฤษฎีหลักหลัก ๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีประชาธิปไตย (Democracy)

ทฤษฎีประชาธิปไตย (Democracy) คือ การยอมรับสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นการปกครองที่ชอบธรรม บาราดาท

บาราดัท (Baradat. 1979 : 77) กล่าวว่า ประชาชนมีความเสมอภาคกันและมีความสามารถที่จะเข้าร่วมบริหารงานปกครองของประเทศชาติ แต่เมื่อประชากรมีมากจึงต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนเป็นตัวแทนของประชาชน ไปเป็นปากเสียงแทนประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องเลือกใช้สิทธิอย่างอิสระปราศจากการใช้อิทธิพลหรืออำสสินจ้างใด ๆ (สุวิทย์ รุ่งวิสัย. 2541 : 26)

2. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory)

ในการอยู่ร่วมกัน ในสังคมมนุษย์เราต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โฮแมนส์ (Homans. 1950 : 17) กล่าวว่า คนเราจะคบหาสมาคมกันอย่างใกล้ชิดหรืออยู่กับการสนองตอบความต้องการและช่วยเหลือกันมากน้อยแค่ไหนเพียงไร ขึ้นอยู่กับการสนองตอบความต้องการและผลประโยชน์ (Benefit) การตอบแทนเป็นสิ่งกระตุ้นให้คนเราคบหาสมาคมกัน การจัดสร้างที่พักผู้โดยสารของผู้สมัครในสมัยเลือกตั้งก็ถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนที่กว้างออกไปในระดับสังคมด้วย

การที่ผู้เลือกตั้งบางส่วน ไปเลือกแทน ก็เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินผลประโยชน์ความยกย่อง ความสะดวกสบายหรือตำแหน่งหน้าที่ที่คาดว่าจะได้รับ ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ใช้เงินบ้าง เป็นการแลกเปลี่ยนกับคะแนนที่ตนได้รับ

3. ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ (Patronage System)

คอเซอร์ (Coser. 1964 : 401) กล่าวว่า ผู้มีฐานะสูง มีทรัพย์สินมากเป็นผู้อุปถัมภ์ จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีฐานะที่ต่ำกว่า หรือยากจน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ในความอุปถัมภ์เพื่อต้องการได้รับการยอมรับ หรือเมื่อมีความจำเป็นที่เรียกใช้ก็ได้รับการบริการสนองตอบตลอดถึงความจงรักภักดีด้วย

โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งเคยมีไพร่ทาสมาก่อน ทำให้สถานภาพของคนที่มีฐานะยากจนและด้อยโอกาสมักแสวงหาที่พึ่งจากผู้มีฐานะร่ำรวยส่วนหนึ่งคือนักการเมืองที่สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงใช้วิธีการให้ความอุปการะต่าง ๆ นานา

4. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Personal Relation)

พาร์สันส์ (Parsons. 1952 : 105-107) กล่าวว่า ในฐานะที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้สิ่งที่จะต้องสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับสมาชิกในกลุ่มเพื่อสร้างความพึงพอใจให้คนที่ตนรู้จักหรือเป็นคนคุ้นเคย เป็นญาติ เคยเรียนร่วมสถาบัน เคยทำงานในหน่วยงานเดียวกัน หรืออยู่ในพรรคการเมืองเดียวกัน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึง ไปเลือกผู้สมัครเพราะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับสมาชิกในกลุ่มหรือที่ตนรู้จัก

5. ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม (The Multiple Factors of Decision Making and Social Action)

เสาวภา ธรรมบุตร (2525 : 63-64) กล่าวตามความคิดของ วิลเลียม วี รีดเดอร์ (William W. Reeder. 1982) ว่าโดยทั่วไปรูปแบบทางจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ และการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้น สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกโดยตรง การตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของบุคคลประกอบด้วย

1. เป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย (Goal)
2. ความเชื่อ (Belief Orientation)
3. ค่านิยม (Value)
4. นิสัยและขนบธรรมเนียม (Habit and Customs)
5. ความคาดหวัง (Expectation)
6. ข้อผูกพัน (Commitment)
7. การบังคับ (Forces)
8. โอกาส (Opportunity)
9. ความสามารถ (Ability)
10. การสนับสนุน (Support)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง

1. ความหมายของปัจจัย

ปัจจัย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542 : 686) หมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผล หนทาง เช่น การศึกษาเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้ความสามารถ องค์ประกอบ ส่วนประกอบ เช่น ปัจจัยในการผลิต คำว่า “ปัจจัย” กับคำว่า “เหตุ” มักใช้แทนกันได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

การเลือกตั้งนอกจากจะเป็นกิจกรรมทางการเมืองแล้ว แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยการออกเสียงเลือกตั้งยังถือว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องของสิทธิ และหน้าที่ของประชาชนทุกคน กล่าวคือ ที่ว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องของสิทธิ หมายความว่า ทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้งอย่างถ้วนหน้า สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิในตัวเองมีต้องให้มีผู้ใดมาอธิบายและไม่มีผู้ใดจะมาเพิกถอนได้ ในเมื่อเป็นสิทธิส่วนตัวของคนทุกคนเช่นนี้แล้ว การไปใช้สิทธิไปลงคะแนนเลือกตั้งก็เป็นเรื่องของ แต่ละบุคคลไปด้วย กล่าวคือ ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดสามารถไปบีบบังคับให้ประชาชนคนหนึ่งคนใดไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ หากว่าประชาชนผู้นั้นไม่ต้องการและที่ว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องของหน้าที่ มีพื้นฐานอยู่บนหลักการที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ เพราะ ฉะนั้นผู้ที่จะมีส่วนใช้อำนาจอธิปไตยจึง ไม่จำเป็นต้องเป็นประชาชนทุกคน แต่เป็นเพียงประชาชนบางคนที่มีความสมบัติเหมาะสมไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของชาติ ผู้ที่ได้รับหน้าที่ดังกล่าวจึงอาจถูกบังคับให้ไปลงคะแนนเสียงได้

พรรคกิจ ผ่องแผ้ว (2522 : 1 - 11) ได้ชี้ให้เห็นถึงหลักการกำหนดที่พิจารณา ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมกับปัจจัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีความรู้ความสนใจทางการเมืองน้อย จะตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยไม่อิงกับทัศนคติที่มีต่อประเด็นนโยบายทางการเมือง ปัจจัยด้านชักจูงการระดมและอามิสสินจ้างจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งลงคะแนนเสียงของคนกลุ่มนี้ โดยธรรมชาติความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นของประชาชนทั่ว ๆ ไปมี 2 ประการใหญ่ ๆ

1.1 ความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นที่ตอบสนองด้านกายภาพ (Physiological Needs) เป็นความจำเป็นที่ขาดมิได้ ที่ตอบสนองทางร่างกาย ในทางพุทธศาสนาเรียกว่า “ปัจจัยสี่” คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ซึ่งพอเพียงต่อการยังชีพตามอัตภาพ

1.2 ความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นทางด้านจิตภาพ (Psychological Needs) เป็นความจำเป็นที่สนองตอบทางด้านจิตใจ อารมณ์และความรู้สึก เช่น ความรัก ความผูกพัน

ความเชื่อถือ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆ การมีเพื่อนฝูง การยอมรับซึ่งกันและกัน เกียรติยศชื่อเสียง และคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น

2. ความรู้สึกทางการเมืองกับปัจจัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเกือบครึ่งหนึ่ง ใช้เกณฑ์ในการเลือก โดยคำนึงถึงตัวผู้สมัคร ส่วนที่เหลืออย่างละครึ่งลดกันไป ระหว่างผู้สมัครกับพรรคการเมือง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนปัจจัยการลงคะแนนเสียงที่เห็นได้ชัดแจ้ง ได้แก่ อาชีพ การศึกษา และรายได้ ส่วนที่อยู่อาศัย และเพศนั้นมีอิทธิพลที่ชัดเจนในบางกรณี ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมักจะตัดสินใจเลือกในวันเลือกตั้ง ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมักจะตัดสินใจไว้ก่อนวันเลือกตั้ง และไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจนั้น โดยง่าย

3. สภาพแวดล้อมของช่วงเวลากับปัจจัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงประมาณหนึ่งในสี่เลือกผู้สมัคร โดยคำนึงถึงความนิยมพรรคการเมืองเป็นเกณฑ์สำคัญ ส่วนอีกสามในสี่นั้นเป็นอิทธิพลร่วมของคุณสมบัติเฉพาะตัวในด้านต่าง ๆ ของผู้สมัคร เช่น การเป็นคนท้องถิ่นมีศักยภาพที่จะช่วยเหลือท้องถิ่นได้ มีความรู้ความสามารถแจกจ่ายของ เงินทอง และหาเสียงที่ประทับใจ เป็นต้น ผู้นำท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการขึ้นของผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำจากมากไปน้อย ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง และครูตามลำดับ

กรมการปกครอง (2532 : 32) พบว่า ประชาชนยังสนใจที่จะเลือกตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง โดยเลือกตัวบุคคลร้อยละ 51.70 เลือกตัวบุคคล และพรรคการเมืองประกอบกันร้อยละ 20.20 และเลือกพรรคการเมืองเพียงร้อยละ 26.90 และยังพบว่า ประชาชนส่วนหนึ่งได้ไปลงคะแนนเสียงเพื่อเป็นการแสดงออกด้วยปัจจัยทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยอันเป็นการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ออกกฎหมาย และควบคุมการบริหารบ้านเมืองแทนตน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งไม่ได้คำนึงถึงระเบียบปฏิบัติในระบอบประชาธิปไตย แต่ไปออกเสียงเป็น การแลกเปลี่ยนกับค่าจ้าง ผลประโยชน์และการยอมรับนับถือจากผู้อื่น แต่พวกหลังนี้ไม่มีมากเท่ากับกลุ่มแรกที่ต้องการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย

จากลักษณะ โครงสร้างพื้นฐานของสังคมไทยและกระบวนการเรียนรู้ ทางสังคมและทางการเมืองของไทย ที่มีพื้นฐานมาจากหลายระบบ จึงทำให้สังคมไทยและคนไทยมีอุดมการณ์ และปัจจัยทางการเมืองที่พอสรุปได้ ดังนี้ (ทินพันธ์ นาคะตะ. 2534 : 36 - 41)

1. ลักษณะอำนาจนิยม คนไทยส่วนใหญ่ชอบใช้อำนาจเด็ดขาด เคารพเชื่อฟัง และอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ รวมทั้งมอบอำนาจและความรับผิดชอบทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ ไม่ว่าจะระบบการเมืองระดับชาติหรือครอบครัวมักจะรวมอำนาจไว้ที่ผู้นำ การทำงานจึงมีลักษณะสั่งจากเบื้องบนลงมาต่างมากกว่าจะเริ่มจากเบื้องล่าง

2. นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง ในสังคมไทยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มพวกห้อง กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเสมอ ผู้นำจะเป็นผู้มีอำนาจวาสนา บารมี ก็สามารถให้ความคุ้มครองและให้ผลประโยชน์แก่ลูกน้อง ส่วนลูกน้องต้องให้การสนับสนุนและบริการแก่นาย ในสังคมไทยจะปรากฏในระบบราชการและในวงการเมืองว่าการเป็นเจ้าคนนายคน ได้รับการยกย่องมาก

3. ยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ลักษณะคนไทยเป็นผู้เล็งเห็นความเป็นผลเลิศในทางปฏิบัติมากกว่าจะยึดมั่นในอุดมการณ์ กล่าวคือ จะสนใจกับสิ่งที่จะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติโดยปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสภาพความเป็นจริงโดยไม่ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องที่ทำได้หรือได้รับประโยชน์แก่ตนเองอย่างชัดเจน เช่น การนิยมเข้าข้างผู้ชนะ

4. มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระบบศักดินาทำให้มีการแบ่งชนชั้นในสังคมไทยให้รู้จักที่ต่ำที่สูง ไม่ควรตีตนให้เสมอผู้ใหญ่ คนไทยยึดถือสิ่งที่คิดตัวมา เช่น ขาดวิมุติ วัชวุฒิ และคุณวุฒิ มากกว่าความสามารถของบุคคล บุคคลที่มีคุณสมบัติเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ผู้น้อยจะต้องให้ความเคารพเชื่อง การยึดมั่นในค่านิยมเหล่านี้ทำให้คนไทยยอมรับความเสมอภาคของบุคคลได้ยาก ทั้งในแง่หลักการและการปฏิบัติ

5. ความเป็นอิสระนิยม คนไทยรักความอิสระ ชอบทำอะไรตามลำพังตัวเอง ไม่ชอบ การถูกบังคับหรือตกอยู่ใต้การออกคำสั่งของบุคคลอื่น ขาดระเบียบกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิต ขาดระเบียบวินัย ทำให้ต่างคนต่างอยู่ การรวมกลุ่มการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ใด วัตถุประสงค์หนึ่ง จึงเป็นไปได้ยาก ความรับผิดชอบต่อสังคมยังมีน้อย

6. ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม คนไทยจำนวนไม่น้อยยึดมั่นในความเชื่อ ค่านิยมทัศนคติ แบบเก่า ๆ อยู่ กล่าวคือ ยังเชื่อในเรื่องภูติปิศาจ ไสยศาสตร์ของขลังและโชคกลางอยู่ โดยยึดถือ สิ่งเหล่านี้เป็นที่พึ่งทางใจ โดยเฉพาะเมื่อประสบปัญหาหรือความเดือดร้อน จึงเป็นการยากที่คนไทยทั่วไปจะยึดหลักเหตุผล รู้จักวิเคราะห์ วิเคราะห์ ไม่เรียกบริการจากรัฐโดยตรง แต่ใช้วิธีร้องเรียน ขอความกรุณา แต่จะมีลักษณะอนุรักษนิยม ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงเพราะจะทำให้ไม่เกิดความมั่นคง

7. ความเฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้นหรือสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง คนไทยโดยทั่วไปจะพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ของตนเอง จะยอมรับสภาพที่เสียเปรียบของตนเอง โดยถือว่าตนเองทำบุญมาเพียงแค่นี้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะเชื่อในกรรมเก่า จึงไม่กระตือรือร้นชวนขวายถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นนำ

8. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ร้ายและขาดความไว้วางใจในผู้อื่น คนไทยจำนวนมากขาดความเชื่อมั่นในตนเองในการแก้ปัญหาหรือการเอาชนะสิ่งแวดล้อมหรือได้รับการปฏิบัติ ด้วยความไม่เป็นธรรม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะแสวงหาที่พึ่ง ไม่คิดว่าตัวเองมีความสามารถแก้ไขได้ โดยหันไป พึ่งอำนาจศักดิ์สิทธิ์

9. การรักษาความสงบและความประนีประนอม คนไทยส่วนใหญ่รักสงบ ไม่นิยมความรุนแรง หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง มีความอดทนต่อความเอารัดเอาเปรียบ ถ่อมตัว เกรงใจผู้อื่น ทำให้คนไทยไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้านผู้อื่นหรือผู้มีอำนาจ

สรุปได้ว่า วิถีชีวิตทางการเมืองของคนไทยมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยและอุดมการณ์ในทางการเมืองของไทยที่มีการเปลี่ยนแปลง ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะตน ถึงแม้หลายคนจะกล่าวว่า อุดมการณ์และปัจจัยการเมืองของคนไทยไม่เหมาะสมต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตก แต่นั่นเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทย เพราะสังคมไทยมีวัฒนธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญที่เรียกว่า “วัฒนธรรม คือ ทน”

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

นักสังคมศาสตร์ได้แบ่งทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็น 3 ประเด็น คือ

3.1 ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theories) ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนดเสนอหลักการสำคัญว่า ปัจจัยด้านสภาพทางสังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงการเลือกตั้ง โดยให้ความสำคัญถึงภูมิหลังของบุคคล โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ทฤษฎีประเภทนี้จะเสนอเงื่อนไขที่กำหนดรูปแบบ (Pattern) ของพฤติกรรม ซึ่งมุ่งที่จะสรุปร่วมเชิงนิรนัย (Deductive Generalization)

3.2 ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories) ทฤษฎีนี้มุ่งให้ความสำคัญต่อความมีเหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง วิชิตณรงค์หาเสียง การแถลงนโยบาย ตลอดจนการบริหาร การเลือกตั้ง

3.3 ทฤษฎีระบบ (System Theories) ทฤษฎีระบบเป็นทฤษฎีที่มีประเด็นหลักในการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดดุลภาวะ (Equilibrium) ขึ้นในการเลือกตั้ง โดยพิจารณาทั้งปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด (Deterministic Factor) และสำนึกเชิงเหตุผลที่เกิดขึ้นจากปัจจัยระยะสั้นเฉพาะช่วงสมัยผลการศึกษานักรัฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลนั้นพอที่จะสรุปเป็นแนวความคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไว้ 3 ประการคือ

3.3.1 สภาพบุคคล (Resources) ได้แก่ สถานภาพของบุคคล อาทิเช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ เชื้อชาติ และรายได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของบุคคล

3.3.2 ปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้น เช่น สถานการณ์ทางการเมือง ในประเทศ การแข่งขันในบางสมัยที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้ง

3.3.3 ทักษะ คือสิ่งที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมในรูปแบบหลากหลาย เช่น การเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ดีหรือไม่ดีที่มีต่อการเลือกตั้ง

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรี ตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

4.1 ด้านความรู้ความสามารถของผู้สมัคร

นภชนก ทรงอัคราภรณ์ (2549 : 16-17) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดี ควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. นักการเมืองที่มีคุณภาพต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสูงนอกจากจะมีคุณวุฒิที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารประเทศชาติ นักการเมืองต้องเป็นผู้มีความสามารถ ความเก่งกาจ ฉลาดรอบรู้ ที่สำคัญจะต้องเป็นนักการเมืองที่มีความสามารถ สามารถบริหารจัดการได้อย่างดีเลิศ ใน 3 ด้าน คือ บริหารงาน บริหารคน บริหารเศรษฐกิจ คือ สามารถบริหารได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ และจะต้องเป็นคนที่ชอบเรียนรู้ มีลักษณะเป็นนักเรียนตลอดชีวิต ไม่ปฏิเสธสิ่งใหม่ ไม่มีแนวความคิดแบบอนุรักษนิยม โดยเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง

2. นักการเมืองที่เป็นผู้มีความประพฤติดี ทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความเสียสละ นักการเมืองต้องทำทุกสิ่งโดยเป็นแ่งส่วนรวมเป็นหลัก ไม่เป็นแ่งส่วนตัว พวกพ้อง ไม่ทำหน้าที่เพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตัวและไม่ประนีประนอมกระทำตามพลังกลุ่ม หากเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือเป็นผลร้ายต่อประเทศชาติ

3. นักการเมืองที่เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล คนในประเทศจะมีความสุขมากยิ่งขึ้น หากได้นักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีความตื่นตระหนกน้อยลงเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์เฉพาะหน้า นักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลจะเป็นที่น่าเชื่อถือของคนที่ต้องตามและคนที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย เป็นคนมีเหตุผล มีลักษณะของความเป็นสากล สามารถติดต่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศได้

4. นักการเมืองที่มีคุณลักษณะชีวิตที่ดี นักการเมืองต้องมีลักษณะพื้นฐานของการดำเนินชีวิตแบบเสมอต้นเสมอปลาย ก่อนเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นอย่างไร เมื่อได้รับตำแหน่งแล้วก็ต้องเป็นเช่นนั้น ไม่ได้เป็นการแสวงงคุณลักษณะชีวิตที่ควรมี ได้แก่ ต้องมีความเมตตา มีความกรุณาต่อประชาชนผู้ทุกข์ร้อน คนด้อยโอกาสในสังคม ยกระดับในเรื่องสิทธิมนุษยชนให้ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความเสมอภาค และต้องเรียนรู้ที่จะให้อภัย มีความมั่นคงในอารมณ์ รู้จักอดกลั้น และรักษาจิตสำนึกให้ถูกต้อง นอกจากนี้จะต้องมีความสุขภาพ ไม่ถือตัว มีความขยันขันแข็ง กล้ารับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ กล้ายอมรับผิด ไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น ต้องเป็น

ผู้ที่แสดงตัวรับผิดชอบอยู่เสมอ

5. นักการเมืองที่มีคุณประวัติดี นักการเมืองจะต้องมีประวัติดี มีการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตที่โปร่งใส ทั้งในชีวิตหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัวจะต้องเป็นผู้ที่มีความหวังดีต่อสาธารณชนและต้องมีชีวิตครอบครัวเป็นแบบอย่าง ไม่มีประวัติทางทุจริต หรือดำเนินธุรกิจที่สังคมไม่ยอมรับ ไม่มีประวัติการเป็นนักเลงเจ้าพ่อ ไม่มีกิจการที่เกี่ยวข้องกับการพนัน หรือธุรกิจที่สร้างปัญหาสังคมมาก่อน ไม่เพียงแต่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังคงได้รับการยอมรับจากนานาประเทศด้วย

6. นักการเมืองที่มีคุณงามความดี คุณกริยา นักการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่มีวาจาศิลป์ มีคำพูดที่สุภาพ มีเหตุผล รักษาคำพูดไว้ให้มั่นคง ไม่โกหก ไม่กลับกलอก ไม่ปลิ้นปล้อน ต้องเป็นคนที่ชอบค่าต่อว่าผู้อื่น ต้องไม่พูดให้ร้ายโจมตี และที่สำคัญต้องสามารถพูดจา สื่อสาร ได้ดีกับบุคคลในหลายๆ คน สามารถเข้ากับคนได้ทุกประเภท ทุกระดับ และเป็นตัวแทนของประเทศได้เป็นอย่างดีในการสู่เวทีโลก

7. นักการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรมจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมประจำใจ จะต้องมีคุณธรรม ไม่เป็นคนลำเอียง เป็นผู้ที่มีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ จริงใจต่อประเทศชาติและประชาชน เป็นผู้รักษาคำพูด และเป็นผู้มีสติในการพิจารณาพิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจ ต้องเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ มีหลักการในการดำเนินชีวิตส่วนตัวในการบริหารประเทศ

8. นักการเมืองที่มีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญ ขณะเดียวกันรู้จักอ่อนน้อม อ่อนน้อม แม้ว่าสังคมในปัจจุบัน ไม่ได้เป็นยุคที่ต้องทำศึกสงคราม อย่างในอดีต แต่ นักการเมืองที่มีคุณสมบัติเข้มแข็งและกล้าหาญยังคงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหน้าที่ของการเป็นนักการเมืองนั้น คือ นำทิศทางคนจำนวนมากสู่เป้าหมายเดียวกันได้ จึงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่นักการเมืองจะต้องเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญ ขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักอ่อนน้อม อ่อนน้อม เพราะในความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวนั้นง่ายต่อการนำไปสู่ความเป็นเผด็จการ นักการเมืองจึงต้องรู้จักใช้อำนาจอย่างเป็นธรรม

9. นักการเมืองต้องมีทีมงานที่สามารถในการช่วยกันทำงาน การวิจัยเก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม หรือแม้ว่านักการเมืองจะมีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ในการทำงานสูง แต่การทำงานเพียงคนเดียวจะทำได้จำกัด เพราะมีเวลาจำกัดจึงจำเป็นต้องมีคนมาช่วยทำ นักการเมืองไม่เพียงต้องมีความรู้ความสามารถ โดยส่วนตัวเท่านั้นแต่ยังต้องสอนและสามารถพัฒนาคนได้ และสร้างทีมงานที่ดีได้

10. นักการเมืองที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตย นักการเมืองต้องเป็น ผู้ที่มี อุดมการณ์ทางการเมืองในแนวทางประชาธิปไตย ไม่ใช่เป็นนักการเมืองในลักษณะของสังคม อุปถัมภ์ นักการเมืองที่มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในอนาคต มีคุณสมบัติที่ช่วยให้คนในประเทศมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้น อันจะส่งผลดีต่อ ประเทศทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและในด้านการค้าการลงทุน

ภทรวดี แก้วประดับ (2546 : 16) กล่าวถึงลักษณะของผู้ตัดสินใจที่มี

ประสิทธิภาพ คือ

1. ค้นหา รวบรวมข้อมูลและสถิติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและทันต่อ เหตุการณ์
2. วิเคราะห์และประเมินข้อมูล เพื่อความเป็นไปได้ในการตัดสินใจ
3. อย่างมองอะไรด้านเดียว ผู้นำต้องมองการณ์ไกล มองกว้าง มองลึก นึกถึง อนาคตเป็นที่ตั้ง
4. ต้องมีความกล้าและใจป่า กล้าได้กล้าเสีย ตาม โอกาสหรือสถานการณ์ ที่เกิดขึ้น
5. เลือกจังหวะการตัดสินใจที่เหมาะสม
6. การตัดสินใจสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเทศะ มีการยืดหยุ่นได้
7. ต้องมีการประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การตัดสินใจมี ประสิทธิภาพสูงสุด

8. ต้องมีการติดตามและประเมินผลการตัดสินใจ เพื่อจะสามารถใช้เป็น แนวทางใน โอกาสต่อไป

จรรยา สีหไกร (2547 : 42-43) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือก สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าบุญมี กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับการตัดสินใจมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านความซื่อสัตย์ สุจริต มีเกณฑ์การ ตัดสินใจอยู่ในลำดับแรก เปรียบเทียบจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ ผลปรากฏว่า เพศหญิงมากกว่าเพศชาย ซึ่งโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกัน อายุแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญในปัจจัย 2 ด้าน คือปัจจัยด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และปัจจัยด้านความซื่อสัตย์ สุจริต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในปัจจัย 5 ด้าน คือ ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถ ปัจจัยด้าน หัวกะแนน ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ปัจจัยด้านผลงานในอดีตและปัจจัยโดยรวม ระดับการศึกษาแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญในปัจจัย 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านความรู้ ความสามารถ และ ปัจจัยด้านผลงานในอดีต รายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในปัจจัยด้านความรู้ความสามารถ

บุรุษทิวา นามเมือง (2551 : 89-95) ได้ทำการศึกษาเหตุผลการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเขตเลือกตั้ง 2 อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่าอันดับเหตุผลการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขตที่ 2 อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีอันดับเหตุผลในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในอันดับปานกลาง ส่วนด้านอันดับเหตุผลในการตัดสินใจอันดับ 1 คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของผู้สมัคร รองลงมา คือ ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านความรู้ความสามารถของผู้สมัคร ด้านชื่อเสียงของผู้สมัคร ด้านผลงานในอดีตของผู้สมัคร ด้านหวัคະແນของผู้สมัคร ด้านสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของผู้สมัคร ด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคลของผู้สมัคร ด้านครอบครัวของผู้สมัคร ด้านผู้สมัครเป็นคนท้องถิ่นและด้านผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้สมัคร เพศและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีเหตุผลการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเขต 2 อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นอาชีพ

อุทิศ แก้วขาว (2545 : 58-60) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกี่ยวกับคุณลักษณะและบทบาทของนายกเทศมนตรี กรณีศึกษาเทศบาลตำบลโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นด้วยที่นายกเทศมนตรีต้องมีคุณลักษณะในเรื่องการศึกษา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม มีความขยันขันแข็ง มีกิริยาท่าทาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเสียสละ และเห็นด้วยที่นายกเทศมนตรีต้องเป็นผู้มีบทบาทในการบริหารและการพัฒนา ประเด็นสำคัญของการบริหารงานของผู้นำท้องถิ่น ไปจนถึงระดับชาติ

จึงสามารถสรุปได้ว่า นักการเมืองเป็นบุคคลสำคัญของสังคม ดังนั้นนักการเมืองที่ดีจะต้องมีความรู้ ความสามารถในหลักการบริหาร หลักการทำงาน มีวิสัยทัศน์ ทำงานเพื่อส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ มีคุณวาจา มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง และอุดมการณ์ประชาธิปไตย อีกทั้งความรู้และประสบการณ์ของผู้รับสมัครเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนายกเทศมนตรี และมีระดับการศึกษาที่ดี

4.2 ด้านหวัคະແນ

สมบัติ จันทร์วงศ์ (2530 : 14-26) ได้กล่าวถึงการจัดระบบหวัคະແນ หวัคະແນมีความสำคัญต่อการหาเสียงเลือกตั้งเป็นอย่างมากสำหรับสังคมการเมืองไทยในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งแห่งความสำเร็จของผู้สมัครรับเลือกตั้งมาจากการที่มีหวัคະແນที่มีประสิทธิภาพ สามารถหาหวัคະແນให้กับผู้สมัคร ได้เป็นจำนวนมาก แม้ว่าความคิดเห็นของคนทั่วไปที่มีต่อหวัคະແນจะเป็นไปในแง่ลบที่ว่า “หวัคະແນ” คือ บุคคลที่ช่วยหาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยใช้เล่ห์เหลี่ยม กล โกง หรือใช้วิธีการให้อามิสสินจ้างกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อดึงใจให้เลือกผู้สมัครที่เขาสนับสนุนจนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยที่หวัคະແນมักจะหวังสินจ้างรางวัลจากผู้สมัครเป็น

การตอบแทน หรือยกยอกสิ่งของเงินทองที่ผู้สมัครให้ไว้ คิดสินบนชาวบ้านบางส่วนมาเป็นของตน ล้วนบุคคลที่ช่วยผู้สมัครหาเสียงอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นตัวแทน หรือสินจ้างรางวัล โดยตรง มักจะนิยมเรียกกันว่า “ผู้สนับสนุน” อย่างไรก็ตามบุคคลที่เป็นหัวหน้าส่วนใหญ่นิยมเรียกตัวเองว่า “ผู้สนับสนุน” มากกว่า “หัวหน้า” ดังนั้น “ผู้สนับสนุน” หรือ “หัวหน้า” ก็คือบุคคลที่สามารถหาคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าจะใช้วิธีการใดมาแสวงหาความสนับสนุนให้กับผู้สมัครของตน หัวหน้าจึงเป็นกลไกที่สำคัญภายในกระบวนการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเสมือน แขนงขาที่สำคัญในการประสานงาน ติดต่อเร่งรัด กระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของผู้สมัครที่เข้าสนับสนุน ในเขตเลือกตั้งที่กว้างใหญ่และมีพื้นที่มาก หรือในเขตพื้นที่ที่ทุรกันดารการคมนาคมไม่สะดวก พื้นที่เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน ประชาชนอยู่กระจายห่างไกลกัน ทำให้การหาเสียงเป็นไปอย่างยากลำบาก หรือในพื้นที่ที่ประชาชนขาดความรู้และความสนใจในกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้ล้วนแต่ทำให้ผู้สมัครจำเป็นต้องอาศัยหัวหน้าเป็นผู้ดำเนินการคอยกระตุ้นเร่งรัด เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญและดึงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายนั้น มาลงคะแนน สนับสนุนตนให้ได้ ดังนั้น หัวหน้าจึงเป็นเสมือนตัวกลางระหว่างชาวบ้านผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในบางครั้งหัวหน้าจะต้องเป็นบุคคลผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเป็นบุคคลที่มีญาติพี่น้องเพื่อนฝูงมาก เป็นที่นับถือของประชาชน ผู้สมัครให้การยอมรับหัวหน้าก็เพราะหัวหน้าเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวอย่างใกล้ชิด หรือเป็นผู้นำของชุมชนที่ชาวบ้านให้ความยอมรับนับถือ หัวหน้าที่ประสบความสำเร็จในการชักจูงให้ชาวบ้านมาลงคะแนนให้กับผู้สมัครมักจะใช้ความสัมพันธ์ และการยอมรับที่ชาวบ้านมีให้กับเขาเป็นเครื่องมือสำคัญในการโน้มน้าวใจให้ชาวบ้านคล้อยตาม แต่ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับหัวหน้ามีไม่มากพอหัวหน้าอาจต้องอาศัยปัจจัยอย่างอื่น ในบางกรณีหัวหน้าอาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงกลไกประสานระหว่าง “การซื้อ - ขายคะแนนเสียง” ของผู้สมัครกับชาวบ้านเท่านั้นก็มี

เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตภิรมย์ศรี (2521 : 24) ได้ให้ความหมายของหัวหน้า คือ “เป็นบุคคลที่สามารถหาคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการใช้อิทธิพล ความดี เงิน ความสำคัญทางการเมือง ฯลฯ เพื่อให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครนั้นๆ บุคคลที่จะเป็นหัวหน้าได้ดีในแต่ละพื้นที่นั้นน่าจะเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะเด่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นบุคคลสำคัญของท้องถิ่น
2. เป็นบุคคลที่มีฐานะดีพอสมควร
3. เป็นบุคคลที่ชาวบ้านเคารพนับถือ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกว้างขวาง

ทั่วไป

4. เป็นบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมั่นคง
5. เป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพ โดยสุจริต

ศักดิ์ดา นพสิทธิ์ (2541 : 50-51) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยหลัก 3 ประการที่กำหนดไว้ในการศึกษาคือ พรรคการเมือง ตัวบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้ง และห้วคะแนน เห็นว่าปัจจัยด้านพรรคการเมือง นโยบายของพรรค มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ห้วคะแนนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีมีคะแนนเฉลี่ยมาก ส่วนการเป็นผู้นำหมู่บ้านมีความสำคัญระดับปานกลาง และการรู้จักเป็นการส่วนตัวมีความสัมพันธ์น้อย

จึงสามารถสรุปได้ว่า ห้วคะแนน คือบุคคลที่สามารถหาคะแนนเสียงให้กับ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการใช้อิทธิพล ความดี เงิน ความสำนึกทางการเมือง ฯลฯ เพื่อให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครนั้น ๆ ซึ่งบุคคลที่เป็นห้วคะแนนได้ดีในแต่ละพื้นที่นั้น ต้องเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในท้องถิ่น มีฐานะที่ดีพอควร และต้องเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ

4.3 ด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับผู้สมัคร

พงษ์ศักดิ์ จำเพชร (2540 : 33-34) ได้กล่าวไว้ว่า แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย ตามทัศนะความสัมพันธ์ตามระบบอุปถัมภ์ของท้องถิ่นส่วนใหญ่ ถูกคุกคามอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากกระบวนการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีลักษณะหลายด้าน (More Differentiation) การเกิดทรัพยากรใหม่ ๆ ทำให้ผู้นำท้องถิ่นสร้างระบบอุปถัมภ์ของตนเองขึ้นได้ ความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์สมัยใหม่จะมีลักษณะเฉพาะด้านมากขึ้น เช่น ผู้อุปถัมภ์เฉพาะคนจะมีลักษณะเฉพาะด้าน ซึ่งอาจมีอิทธิพลในด้านการเมือง อิทธิพลในระบบราชการ หรือการฝากบุคคลเข้าทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการช่วยให้มีการเลื่อนขั้น และตำแหน่งการแต่งตั้งโยกย้าย เป็นต้น ซึ่งระบบอุปถัมภ์แบบใหม่สายสัมพันธ์ไม่คงทนและยืนยาว มีลักษณะการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ เมื่อผลประโยชน์ของคู่สัมพันธ์ของสองฝ่ายหมดไป ความสัมพันธ์ก็จบลง ไม่มีความผูกพันทางด้านจิตใจ หรืออารมณ์ความรู้สึกมากนัก ความสัมพันธ์แบบนี้จะเกิดในช่วงเวลาสั้น ๆ ความสัมพันธ์แบบใหม่มีลักษณะจำเพาะเจาะจง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แบบนี้มักจะมาจากภายนอกชุมชน เช่น ความสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจ โดยกลุ่มพ่อค้าหรือผู้มีอิทธิพลทำให้เกิดความผูกพันด้านจิตใจ หรือความจงรักภักดีเป็นการแลกเปลี่ยนทางวัตถุ

จากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ทำให้เงินตราเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีพ ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ จึงมีเรื่องเงินเข้ามาเกี่ยวข้องและเป็นปัจจัยทำให้ความสัมพันธ์มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดขึ้น การใช้จ่ายและการบริจาคส่งผลต่อ

ความคิดและคุณธรรม จากคุณสมบัติเหล่านี้ทำให้ผู้ที่มิทรัพย์สินเงินทองมากมีแนวโน้มกลายเป็นผู้
อุปถัมภ์มากขึ้นในภาวะสังคมการเมืองในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น
จนถึงระดับชาติ

ประวีณ แจ่มศักดิ์ (2536 : 77-79) ได้ศึกษา พฤติกรรมการเลือกตั้งในระบบ
อุปถัมภ์ของ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ต่อการลงคะแนน
เลือกตั้งสูงกว่าภาคอื่น และจังหวัดที่มีขนาดของเขตเลือกตั้งเล็กจะมีความสัมพันธ์ในเชิงระบบ
อุปถัมภ์สูงกว่าเขตเลือกตั้งใหญ่ในภาคเดียวกัน

ชนม์เฉลิม สาระมาน (2548 : 52-55) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ
ตัดสินใจเลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โพรชัย อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า
ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติ ระบบหัวคะแนน และ
การได้รับเงินจากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า ในด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับผู้สมัคร
นั้น คือการที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้จักคุ้นเคยหรือชอบลักษณะของผู้สมัคร รวมถึงการสนิท
สนมในฐานะเป็นกลุ่มครอบครัว อาชีพ สมาคม ชมรม องค์กร จึงไปลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัคร
หรือความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์สมัยใหม่ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะด้านมากขึ้น เช่น ผู้อุปถัมภ์
เฉพาะคนจะมีลักษณะเฉพาะด้าน ซึ่งอาจมีอิทธิพลในด้านการเมือง อิทธิพลในระบบราชการ หรือ
การฝากบุคคลเข้าทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการช่วยให้มีการเลื่อนขั้น และตำแหน่งการ
แต่งตั้ง โยกย้าย เป็นต้น หรือความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติ ระบบหัวคะแนน และการได้รับเงิน
จากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

4.4 ด้านการจูงใจให้สิ่งตอบแทน

วีระชัย เสงขมภูิกุล (2550 : 69) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและปัจจัยใน
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง-จังหวัดแพร่
พบว่า ด้านการได้รับตำแหน่งและค่าตอบแทน การที่ประชาชนเป็นสมาชิกพรรคการเมือง / กลุ่ม
การเมืองในเขตเทศบาลตำบล ๆ มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ย 3.61 อยู่ในระดับมาก

วรทัศน์ วานิชองกูร (2534 : 35 - 36) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มจะเป็นตัวแปรที่
สำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ที่เป็นสมาชิกองค์การหรือชุมชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง
เมืองมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิก

นัทธ์หทัย ชันคุณจรรยารัตน์ (2552 : 121) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง
เมืองของประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตย ศึกษากรณี เทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร จังหวัด
อุบลราชธานี พบว่า ความต้องการผลประโยชน์ส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูงกับ
การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาประชาธิปไตยของประชาชน

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า ในด้านการจูงใจให้สิ่งตอบแทนนั้น คือ ความพยายามในวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งมีการวางแผนในการที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชน โดยการให้ผลประโยชน์ที่เข้าไปมีส่วนได้เสียในการทำงาน ความคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมการได้รับเงินรางวัล การได้รับสิ่งของแจก การรับเข้าทำงานฝากงานให้ การได้รับการจัดเลี้ยง

4.5 ด้านนโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2549 : 36-40) ได้กล่าวเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านนโยบายของพรรคการเมือง ไว้ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจทางการเมืองวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมการเมือง รวมทั้งตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ (มาตรา 76)

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจัดทำบริการสาธารณะ (มาตรา 78)

3. ส่งเสริมและสนับสนุนมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมสาธารณะของชุมชนรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ในการสงวนบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (มาตรา 79)

4. ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 81)

นัทธ์หทัย ชันคุณจรรยาวัฒน์ (2552 : 121) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตย ศึกษากรณี เทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยการรับรู้สถานการณ์ทางการเมือง ด้านนโยบายและผลงานในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูงกับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาประชาธิปไตยของประชาชน

สมพิศ สุขแสน (2552 : 109) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ พบว่า ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงานประชาชนมีความพอใจในนโยบายและการบริหารงานของรัฐบาลหรือผู้บริหารท้องถิ่น ความพอใจดังกล่าวจะทำให้ลดการต่อต้านทางการเมืองและยังร่วมให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

นพวงศ์ รัฐโศภ (2548 : 98) ได้ศึกษาเรื่องการลงคะแนนเสียงให้พรรคไทยรักไทย ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2548 เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นโยบายประชานิยมเป็นปัจจัยผลการเลือกพรรคไทยรักไทยมากที่สุด โดยประชาชนมีพฤติกรรมการเลือกด้วยความสมัครใจ ซึ่งการตัดสินใจเลือกพรรคและนโยบายของพรรคไทยรักไทย และความพึงพอใจในผลงานที่ผ่านมา

วิเชียร ต้นศิริคงคล (2548 : 53-56) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2548 : กรณีจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประเด็นนโยบายพรรคเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด ในขณะที่ความศรัทธาในนโยบายพรรคนั้น เป็นปัจจัยรอง อธิบายได้ว่า พฤติกรรมทางการเมืองที่มีนโยบายประชานิยมมีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนนั้น สอดคล้องกับพฤติกรรมการเลือกตั้งตามแนวความคิดสำนักเชิงเหตุผล (Rational Choice Model) กล่าวคือ ประชาชนคิดถึงผลที่ได้จะได้รับจากนโยบายประชานิยม โดยมีความชื่นชมในตัวผู้สมัครและนโยบายพรรค

จึงสรุปได้ว่า ด้านนโยบาย คือ สิ่งที่ผู้สมัครกำหนดไว้เป็นแนวทางในการทำงานในด้านต่าง ๆ และปฏิบัติเมื่อได้รับเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่ง เช่น การพัฒนาสาธารณสุขโลก การสร้างอาชีพ การพัฒนาการศึกษา อนุรักษ์พระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งนโยบายพรรคเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน เพราะหากประชาชนมีความพอใจในนโยบายและการบริหารงานของรัฐบาลหรือผู้บริหารท้องถิ่น ความพอใจดังกล่าวจะทำให้ลดการต่อต้านทางการเมืองและยังร่วมให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

4.6 ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และชื่อเสียงของผู้สมัคร

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2522 : 1 - 11) ได้ชี้ให้เห็นถึงหลักการกำหนดที่พิจารณา ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมกับปัจจัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีความรู้ความสนใจทางการเมืองน้อย จะตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยไม่อิงกับทัศนคติที่มีต่อประเด็นนโยบายทางการเมือง ปัจจัยด้านชักจูงการระดมและอามิสสินจ้าง จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกลงคะแนนเสียงของคนกลุ่มนี้โดยธรรมชาติความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นของประชาชนทั่ว ๆ ไปมี 2 ประการใหญ่ ๆ

1.1 ความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นที่ตอบสนองด้านกายภาพ (Physiological Needs) เป็นความจำเป็นที่ขาดมิได้ ที่ตอบสนองทางร่างกาย ในทางพุทธศาสนา เรียกว่า “ปัจจัยสี่” คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ซึ่งพอเพียงต่อการยังชีพตาม อรรถภาพ

1.2 ความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นทางด้านจิตภาพ (Psychological Needs) เป็นความจำเป็นที่สนองตอบทางด้านจิตใจ อารมณ์และความรู้สึก เช่น ความรัก ความผูกพัน ความเชื่อถือ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ การมีเพื่อนฝูง การยอมรับซึ่งกันและกัน เกียรติยศชื่อเสียง และคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527 : 235-244) ได้ศึกษาวิจัย พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2522 เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแบบแผนทั่วไป ในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม กับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ความสนใจและความรู้สึกทางการเมืองกับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2526 ก็ได้ทำการศึกษาซ้ำอีกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนทั่วไปในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และเพิ่มการศึกษาในประเด็นของความรู้สึก และทัศนคติที่มีต่อนโยบายของรัฐบาล และแบบแผนของการเลือกพรรคการเมือง ซึ่งการศึกษาในปี พ.ศ. 2522 และปี พ.ศ. 2526 ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันในด้านปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และแบบแผนพฤติกรรมการเลือกตั้งของคนไทย ดังนี้ ด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า

1. เพศ เพศชายสามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้เร็วกว่าเพศหญิงเล็กน้อย
เกณฑ์ในการเลือกจะคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคล โดยคำนึงถึงนโยบายมากกว่าเพศหญิงและมีความเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าเพศหญิง
2. อายุ ผู้มีอายุในวัยกลางคน และวัยหนุ่มสาวมีแนวโน้มเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคล ส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเลือกตัวบุคคลมากกว่า กลุ่มวัยกลางคนมีแนวโน้มในการเลือกพรรค โดย คำนึงถึงนโยบายของพรรคมากกว่าผู้สูงอายุหรือผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว
3. การศึกษา มีผลอย่างมากต่อความแตกต่างในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือว่า ผู้มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกในหน้าที่พลเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ ผู้มีการศึกษาสูงจะถูกชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงได้ยากกว่ามีแนวโน้มในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้เร็วและแน่นอนกว่าผู้มีการศึกษาค่ำและคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคลโดยให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคมากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ
4. อาชีพ ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ใช้การศึกษาสูง เช่น ครูอาจารย์ ข้าราชการ และนักธุรกิจไปลงคะแนนเสียงโดยสำนึกในหน้าที่ของพลเมือง ตัดสินใจเลือกได้เร็วกว่ามีแนวโน้มในการเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคล โดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคเป็นสำคัญมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า
5. ที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตเมืองมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียง เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมือง

ดีมากกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท และให้ความสำคัญกับพรรคและนโยบายของพรรคมากกว่าตัวผู้สมัคร และตัดสินใจด้วยตัวเองมากกว่าผู้ออกเสียงในชนบทเล็กน้อย

ฮันติงตัน (Huntington. 1998 ; อ้างถึงใน ภัทรวดี แก้วประดับ. 2546 : 33) ได้ศึกษาพบว่า ในการเลือกตั้งของประเทศที่กำลังพัฒนานั้น ปรากฏว่า บุคคลที่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำจะไปลงคะแนนเสียงด้วยการชักจูงเป็นสำคัญ หากไปเพราะโดยความสำนึกของตนเองแต่อย่างใดปัญหาต่อไปคือใครเป็นคนที่สามารถชักจูงบุคคลเหล่านี้ให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง คำตอบดังกล่าวนี้ก็คือ บุคคลชั้นนำในชุมชนนั่นเอง

จึงสรุปได้ว่า ในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และชื่อเสียงของผู้สมัคร คือ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมและชื่อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ซึ่งผู้มีฐานะดี เข้าร่วมในกิจกรรมหรือบริจาคเงินเพื่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ คนในท้องถิ่นพึงได้คลุกคลีใกล้ชิดกับประชาชนในโอกาสต่าง ๆ เช่น การประชุม งานพิธีทางศาสนา งานมงคลต่าง ๆ เป็นต้น มีคนนับหน้าถือตาและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของประชาชน

5.7 ด้านการรณรงค์หาเสียง

พิชาย รัตนดิถ ฌ ภูเก็ต.(2537 : 18 ; อ้างถึงใน นรินทร์ วรรณมรินทร์. 2539 : 20-22) กล่าวว่า มิติด้านการรณรงค์ การรณรงค์หาเสียงนั้น เพื่อให้เกิดความคิด และการตัดสินใจว่าควรเลือกใคร เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของระบบการปกครองโดยตัวแทน และผู้ที่ประสงค์จะเป็นตัวแทน หรือผู้สมัครก็มักจะมีแผนมีความรู้พอสมควรในเรื่องเป้าหมายการรณรงค์ที่จะให้ได้ชัยชนะ โดยหวังฤดูกาลหาเสียงตลอดจนยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของการปฏิบัติการรณรงค์การทราบถึงเป้าหมายการจัดทำแผนและการบริหารแผนปฏิบัติการรณรงค์ ให้สอดคล้องกับช่วงเวลาหาเสียงและการกำหนดยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีที่ชาญฉลาด เพื่อก้าวสู่ชัยชนะของผู้สมัครทั้งหลายย่อมช่วยตอบคำถามบางอย่างว่า ทำไมผู้สมัครแต่ละคนจึงเน้นแนวทางหาเสียงต่างกัน ทำไมบางคนเดินหรือพยายามเดิน ตามแนวทางหาเสียงที่สุจริตเป็นหลัก และทำไมหลายคนจึงเดินด้านแนวทางทุจริตนำหน้าเป็นหลัก

นันทนา นันทวโรภาส (2549 : 13-15) กล่าวเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงไว้ว่า การรณรงค์เลือกตั้ง นักการเมืองพยายามสร้างภาพเชิงบวกให้เกิดขึ้นในใจ และส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้เลือกตั้ง ซึ่งการสร้างภาพทางการเมืองนั้นมี 3 ขั้นตอน คือ นักการเมืองกำหนดวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองขึ้น สื่อมวลชนเป็นผู้กำหนด ภาพ ความจริงนั้นภาพ ที่เกิดขึ้นจะถูกการรับรู้โดยอัติวิสัยของแต่ละบุคคล

อย่างไรก็ตาม ในการสื่อสาร โดยตรงระหว่างพรรคการเมือง กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งในภาพของความเป็นจริงนั้น การสื่อสารทางการเมืองแม้จะมีการสื่อสารมวลชนเป็นสื่อกลางเป็นส่วนใหญ่ แต่ในห้วงของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จะพบว่า มีการรณรงค์ของ

พรรคการเมืองกับประชาชนโดยตรง และเกิดขึ้นอย่างเข้มข้น โดยการสื่อสารระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนนั้น นอกจากเป็นการสื่อสารเพื่อหาเสียงเลือกตั้งแล้ว ยังเป็นช่องทางการรับรู้ปัญหาของประชาชน ซึ่งเป็นการทำให้พรรคการเมืองนำไปศึกษา และพัฒนาจนกลายเป็นแนวนโยบาย ที่สนองตอบต่อความต้องการของประชาชน

เพียงกมล มานะรัตน์ (2547 : 212-218) ได้ศึกษาเรื่องการเมือง เรื่องเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียง เลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า การจัดองค์การหาเสียงนั้นมี 2 วิธี คือ วิธีแบบเปิดเผยและไม่เปิดเผย ซึ่งวิธีแบบเปิดเผยคือ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ การปราศรัย และการเดินพบปะกับประชาชน รวมถึงการแถลงนโยบายบนเวทีกลาง การหาเสียงที่ไม่เปิดเผย คือ การใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ เช่น การแจกเงิน การใช้โครงข่ายระบบห้วคะแนน และระบบอุปถัมภ์ และนำประชาชนไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งครั้งนี้มองได้สองแง่ เช่น ในแง่บวก คือ ผู้สมัครได้ชูนโยบายในการหาเสียง แง่ลบ คือ การรณรงค์หาเสียงมีวิธีการที่แยบยลซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จนคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่สามารถเอาผิดได้ซึ่งสอดคล้องกับงานของ

ทรงเกียรติ บัวพา (2548 : 69) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด : กรณีศึกษาอำเภอภูพาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า การหาเสียงมีทั้งแบบเปิดเผยและไม่เปิดเผย แต่สื่อบุคคล คือ ระบบห้วคะแนน และการแจกเงิน วัตถุประสงค์ของความเป็นญาติพี่น้องมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง การใช้สื่อรณรงค์ในการหาเสียงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกตั้ง ในด้านระยะเวลาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครและการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

ศรีจันทร์ เสริมเลิศอารีย์ (2544 : 74) ได้ศึกษาเรื่อง การโฆษณาหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ศึกษากรณีการเลือกตั้ง วันที่ 23 กรกฎาคม 2543 พบว่า การโฆษณาของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนจะเลือกใช้รูปแบบการโฆษณาหาเสียงแต่ละประเภท มาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์แต่ละช่วงเวลาหาเสียงของตน โดยผู้สมัครจะเน้นบทบาทและภารกิจและหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งสภาพและปัญหาความเป็นกรอบในการโฆษณาหาเสียง และนำแนวทางการทำงานของตน หรือ นโยบายพรรคที่สังกัดมาประยุกต์ใช้ร่วมกันเป็นนโยบายหาเสียงของตน

สรุปได้ว่า การรณรงค์หาเสียง คือ รูปแบบและวิธีการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำมาใช้ในการหาเสียงเพื่อให้ได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งวิธีที่นำมาใช้ในการหาเสียง ได้แก่ การออกเยี่ยมบ้าน การติดป้ายประกาศ โปสเตอร์ การแจกแผ่นพับ การจัดเวทีปราศรัยพบปะประชาชน การใช้รถโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความคิดและการตัดสินใจว่าควรเลือกใครของประชาชนนั้น การรณรงค์หาเสียงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยในการตัดสินใจ

ของประชาชน ซึ่งมีการณรงค์ของพรรคการเมืองกับประชาชน โดยตรง และเกิดขึ้นอย่างเข้มข้น โดยการสื่อสารระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนนั้น นอกจากเป็นการสื่อสารเพื่อหาเสียงเลือกตั้งแล้ว ยังเป็นช่องทางการรับรู้ปัญหาของประชาชน ซึ่งเป็นการทำให้พรรคการเมืองนำไปศึกษา และพัฒนาจนกลายเป็นแนวนโยบาย ที่สนองตอบต่อความต้องการของประชาชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรี ตำบลอัครคเคคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีอยู่ 7 ด้านด้วยกัน คือ ด้านความรู้ ความสามารถของผู้สมัคร คือ ความรู้และประสบการณ์ของผู้สมัครเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนายกเทศมนตรี และมีระดับการศึกษาที่ดี ในด้านหวัคะแนน คือ บุคคลผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นที่พึ่งของชุมชน และมีอิทธิพลที่สามารถโน้มน้าวเชิญชวนให้ประชาชนหันมาสนใจเลือกผู้สมัครนายกเทศมนตรีที่ตนสนับสนุน ด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคล คือ การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้จักคุ้นเคยหรือชอบลักษณะของผู้สมัคร รวมถึงการสนิทสนม ในฐานะเป็นกลุ่มครอบครัว อาชีพ สมาคม ชมรม องค์กร จึงไปลงคะแนนเสียงให้ ด้านการจงใจให้สิ่งตอบแทน คือ ความพยายามในวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้ง ซึ่งมีการวางแผนในการที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชน โดยการให้ผลประโยชน์ที่เข้าไปมีส่วนได้เสียในการทำงาน ความคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมการได้รับเงินรางวัล การได้รับสิ่งของแจก การรับเข้าทำงานฝากงานให้ การได้รับการจัดเลี้ยง ด้านนโยบายของผู้สมัคร คือ สิ่งที่ผู้สมัครกำหนดไว้เป็นแนวทางในการทำงาน ในด้านต่าง ๆ และปฏิบัติเมื่อได้รับเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่ง ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมและชื่อเสียงของผู้สมัคร คือ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมและชื่อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ซึ่งผู้มีฐานะดี เข้าร่วมในกิจกรรมหรือบริจาคเงินเพื่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ คนในท้องถิ่นพึงได้คลุกคลีใกล้ชิดกับประชาชนใน โอกาสต่าง ๆ มีคนนับหน้าถือตา และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของประชาชน และด้านการณรงค์หาเสียง คือ รูปแบบและวิธีการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำมาใช้ในการหาเสียงเพื่อให้ได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง

บริบททั่วไปเทศบาลตำบลอัคระคำ

เทศบาลตำบลอัคระคำ เป็นเขตการปกครองอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดร้อยเอ็ด ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ด 60 กิโลเมตร และอยู่ทางทิศเหนือ ของอำเภอโพธิ์ชัย ห่างจากที่ว่าการอำเภอโพธิ์ชัย 9 กิโลเมตร

1. อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	กิ่งอำเภอดอนจาน อำเภอคอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เขตองค์การบริหารส่วนตำบลขามเปี้ย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เทศบาลตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	กิ่งอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์

2. พื้นที่

เทศบาลตำบลอัคระคำ มีพื้นที่โดยประมาณ 36.2 ตารางกิโลเมตร

3. ประชากรและการประกอบอาชีพ

ในปี 2555 เทศบาลตำบลอัคระคำ มีประชากรรวมทั้งสิ้น 8,014 คน มีจำนวนครัวเรือน 1,950 ครัวเรือน ประชากรส่วนมากประกอบอาชีพทำนา รองลงมาคือ ทำไร่ รองลงมาคือรับจ้าง เนื่องจากลักษณะทั่วไปของพื้นที่ของเทศบาลตำบลอัคระคำ จะเป็นพื้นที่ลักษณะมีความลาดชันมากระหว่างที่สูงและที่ราบสภาพดินเป็นลักษณะดินทราย มีคลองน้ำตามธรรมชาติเกิดขึ้นระหว่างช่องที่เนินสูง ในฤดูแล้งน้ำจะแห้งพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำเกษตร โดยจะทำนาในที่ราบและจะไร่ในที่เนินสูง และ มักจะไปประกอบอาชีพรับจ้างที่ต่างจังหวัดหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตรแล้ว ช่วง เดือนธันวาคม ถึง กุมภาพันธ์ ดังนั้น ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 90 จะประกอบอาชีพทำการเกษตร

4. สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ของเทศบาลตำบลอัคระคำ จะเป็นพื้นที่ลักษณะมีความลาดชันมากระหว่างที่สูงและที่ราบสภาพดินเป็นลักษณะดินทราย มีคลองน้ำตามธรรมชาติเกิดขึ้นระหว่างช่องที่เนินสูง ในฤดูแล้งน้ำจะแห้งพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำเกษตร

5. จำนวนหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านอยู่ในเขตเทศบาลตำบลอัคระคำ ทั้งหมด 14 หมู่บ้าน รายชื่อหมู่บ้าน และประชากรที่อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปของเทศบาลตำบลอัคระคำ แยกได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนและประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร
1	บ้านอัคระ	144	456
2	บ้านนาลา	230	610
3	บ้านโพนเต่า	154	283
4	บ้านอัคระ	188	627
5	บ้านอัคระ	106	279
6	บ้านน้ำเกลือ	165	333
7	บ้านเทพประสิทธิ์	136	353
8	บ้านโนนสะอาด	212	674
9	บ้านพิบูลย์ชัย	88	523
10	บ้านอวยศรี	102	486
11	บ้านศรีสมเด็จ	133	410
12	บ้านโพนเต่า	80	316
13	บ้านอัคระ	105	394
14	บ้านอัคระ	107	278
รวม		1,950	6,022

ที่มา : ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2557 : 8)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้ประมวลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลในการตัดสินใจเลือกสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้เป็นตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

ถนอม เกษมพิทักษ์พงศ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2539 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชายที่แต่งงานแล้ว ส่วนมากมีการศึกษาระดับประถมศึกษาประกอบ

อาชีพด้านการเกษตรกรรม ปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ได้รับการพิจารณาด้วย เช่น ความสามารถในการสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ ความซื่อสัตย์สุจริต ระดับการศึกษา พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกันตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เพศ และรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ทวีศักดิ์ อินทร์พรหม (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามความคิดเห็นของคนไทยใหม่ (เชื้อสายเวียดนาม) ศึกษากรณี จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20 ปีขึ้นไป การศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพค้าขาย สำหรับความคิดเห็นการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของคนไทยใหม่ (เชื้อสายเวียดนาม) ในภาพรวมเห็นด้วยปานกลาง และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นรายข้อพบว่า การตัดสินใจเลือกมาจากคุณสมบัติ คุณงามความดี และผลงานมากที่สุด รองลงมาคือสื่อมวลชนต่าง ๆ มีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนมีความสำนึกในการใช้สิทธิมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคนทั่วไปเลือกตั้งพบว่า คนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นคือการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยุวบุษ นงพรมมา (2546 : 48-49) ได้ทำการศึกษาการเลือกตั้งผู้อำนวยการเขต กรุงเทพมหานคร โดยตรง กรณี ศึกษาความคิดเห็นของประชาชน เขตลาดพร้าว ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งผู้อำนวยการเขตกรุงเทพมหานคร โดยตรงอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งผู้อำนวยการเขตกรุงเทพมหานคร โดยตรง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และการมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับเพศและอาชีพ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร

นิพนธ์ ปัญญา (2551 : 102-103) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนพิจารณาผลงานที่ผ่านมา นโยบายที่ได้เสนอให้แก่ประชาชนก่อนการเลือกตั้ง และผู้ที่ให้ความช่วยเหลือทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่น โดยใช้รถยนต์หาเสียงเพื่อให้ทราบอย่างทั่วถึง เพศและอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ณัฐพงษ์ นิลาทวงศ์ (2552 : 96-99) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรี ศึกษากรณี เทศบาลตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านคุณสมบัติผู้สมัครนายกเทศมนตรีจะเลือกผู้สมัคร เพราะผู้สมัครเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่ดีอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านนโยบาย เลือกนายกเทศมนตรี เพราะนโยบายของผู้สมัครเป็นนโยบายที่มีประโยชน์หรือผลตอบแทนจะเลือกผู้สมัครเพราะ

ผู้สมัครช่วยงานประเพณีต่าง ๆ ของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ เช่น งานศพ งานแต่งงาน ฯลฯ อยู่ใน
ระดับน้อย ปัจจัยในการตัดสินใจด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัครจะเลือกผู้สมัครเพราะผู้สมัคร
เป็นคนรู้จักคุ้นเคยผู้ที่เลือกตั้ง อยู่ในระดับน้อย

พัชรา เพชรจรูญ (2553 : 72-75) ได้ทำการศึกษา เหตุผลประกอบการตัดสินใจเลือกนายก
เทศมนตรีในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอเขาประอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ผลการศึกษาพบว่า ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนั้นประชาชนพิจารณาจาก ความรู้ความสามารถ
และระดับการศึกษาเป็นเหตุผลหลัก รองลงมาคือนโยบายการบริหารของผู้สมัคร ต่อมาคือการแจก
เงินซื้อเสียงครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ความสามารถ
การศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

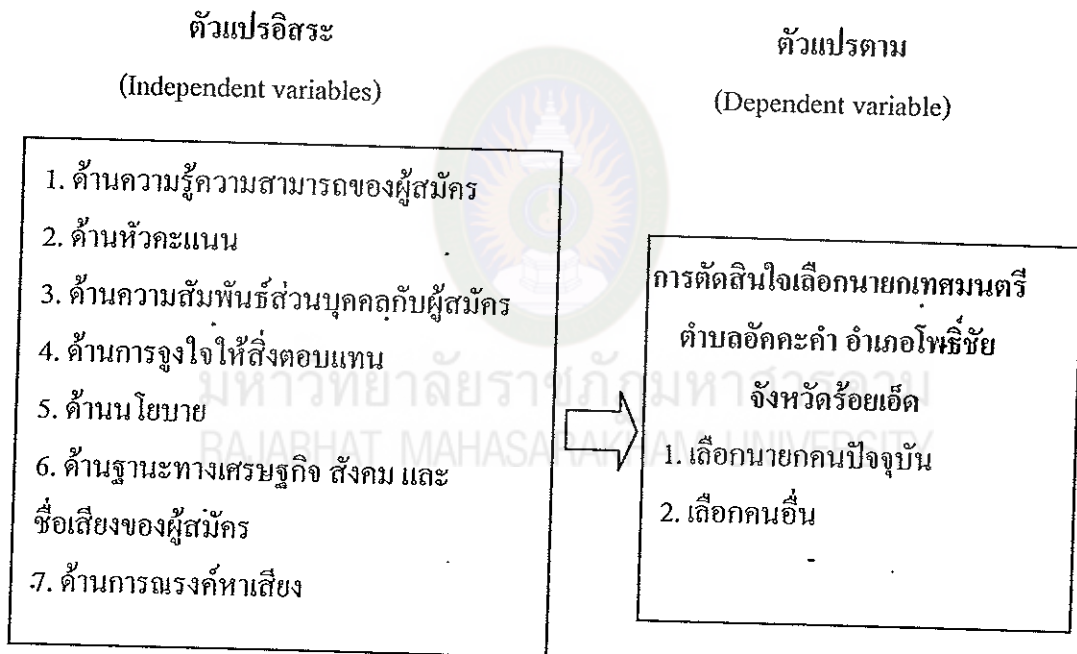
นางพะงา กอธวัช (2553 : 69-71) ได้ทำการศึกษาเหตุผลการตัดสินใจเลือก นายกเทศมนตรี
ตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่าอันดับเหตุผลในการตัดสินใจเลือก
นายกเทศมนตรีตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในอันดับมาก ส่วนด้าน
อื่น ๆ อยู่ในอันดับมากทุกด้าน โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยมาจากมากไปน้อย คือ หนึ่ง ด้านการจงใจ
และการซื้อสิทธิ์ขายเสียง สองด้านการณรงค์หาเสียง สามด้านวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมและ
ที่คุ้นลักษณะของผู้สมัคร ผลการเปรียบเทียบอันดับเหตุผลในการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรี
ตำบลนาเมือง ของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน พบว่า
กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีเหตุผลในการ
ตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลนาเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุรพงษ์ วุฒิศิลปประพันธ์ (2554 : 60-65) ได้ทำการศึกษา เหตุผลการตัดสินใจเลือก
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขต 5 จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่าอันดับเหตุผล
การตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขตที่ 5 อำเภอเมืองจังหวัดนครพนม
โดยรวมอยู่ในอันดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไป
หาน้อย ดังนี้ ด้านความเป็นคนในท้องถิ่นของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านผลงานในอดีตของผู้สมัคร
ด้านชื่อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านความซื่อสัตย์สุจริตของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านครอบครัว
ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านหวัะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านความรู้ความสามารถของผู้สมัคร
รับเลือกตั้ง ด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านผลประโยชน์ตอบแทนจาก
ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนที่มีเพศและรายได้แตกต่างกันมี
เหตุผลการตัดสินใจเลือกตั้งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนที่มีอายุ
การศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันมีเหตุผลการตัดสินใจเลือกตั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05

จากผลงานวิจัยต่าง ๆ สามารถสรุปให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีของประชาชนอาจสรุปได้ 7 ด้าน ด้วยกัน คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ด้านความรู้ความสามารถของผู้สมัคร หัวคะแนน ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับผู้สมัคร การจูงใจให้สิ่งตอบแทน นโยบายที่เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้สมัคร ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมและชื่อเสียงของผู้สมัคร และการณรงค์หาเสียง โดยใช้สื่อต่าง ๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีตำบลอัคระคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด (ยุทธทิวา นามเมือง. 2551 : 89-95, สุวิทย์ รุ่งวิสัย. 2541 : 12, นางพะงา กอรวีช 2553 : 69-71, ธนสวรรค์ เจริญเมือง. 2542 : 2-12, ลลิตา ชีรวคิน. 2529 : 3, และเพียงกมล มานะรัตน์. 2547 : 23-24) จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย